

दोलखाको जुँगु र काब्रे क्षेत्रमा प्रचलित शेर्पा संस्कृति
र संस्कार गीतको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पस
स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको दसौँ पत्रको आंशिक प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधकर्ता

नाम :शान्त लामा शेर्पा

(प्राइवेट परीक्षार्थी)

रोल्लनं.:९६२०११०

सङ्काय:मानविकी(सामाजिक शास्त्र सङ्काय)

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पस नेपाली विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको नेपाली विषयको दसौं पत्रको आंशिक प्रयोजनका लागि प्रइभेट छात्र श्री शान्त लामा शेर्पाले तयार पार्नुभएको “दोलखाको जुँगु र काब्रे क्षेत्रमा प्रचलित शेर्पा संस्कृति र संस्कार गीतको अध्ययन” नामक शीर्षकको अध्ययनपत्र सोही प्रयोजनका लागि स्वीकृत गरिएको छ ।

.....
(विभागीय प्रमुख)

.....
तुलसीमान श्रेष्ठ
(शोध निर्देशक)

.....
(बाह्य परीक्षक)

मिति: २०६७ चैत्र ।

अध्ययन निर्देशकको मन्तव्य

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली विषय स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको ऐच्छिक दसौं पत्रको आंशिक प्रयोजनका लागि प्राइभेट शोधार्थी श्री शान्त लामा शेर्पाले “दोलखाको जुंगु र काब्रे क्षेत्रमा प्रचलित शेर्पा संस्कृति र संस्कार गीतको अध्ययन” नामक शीर्षकको अध्ययन पत्र मेरो निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । निकै मेहनतका साथ तयार पारिएको प्रस्तुत अध्ययन कार्यबाट म सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि म रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पस नेपाली शिक्षण समिति समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मिति: २०६७ चैत्र ।

तुलसीमान श्रेष्ठ
सहप्रध्यापक
रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पस
प्रदर्शनीमार्ग, काठमान्डौं

कृतज्ञताज्ञापन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको आंशिक प्रयोजनका लागि प्रस्तुत “दोलखाको जुंगु र काब्रे क्षेत्रमा प्रचलित शेर्पा संस्कृति र संस्कार गीतको अध्ययन” शीर्षकको अध्ययन पत्र सह प्रध्यापक श्रद्धेय गुरु श्री तुलसीमान श्रेष्ठको निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । यस अध्ययन पत्रको पूर्णताको लागि आफ्नो अमूल्य समय दिएर उचित सल्लाह सुभाष सहित कुशल निर्देशन तथा अध्ययन पत्रको सुक्ष्म निरीक्षण गरी व्यवस्थित बनाउनका लागि अतुलनीय सहयोग गरिदिनु भएकोमा शोध निर्देशकज्युप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

प्रस्तुत अध्ययनपत्रको प्रस्ताव स्वीकृत गर्न आवश्यक सहयोग गर्नु हुने अन्य गुरुजनहरूमा कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । लेखन कार्यमा हौसला दिनुहुने क्याम्पसका सम्पूर्ण गुरुजनप्रति पनि कृतज्ञ छु साथै संस्कृतिको अध्ययन तथा सङ्कलन गर्ने क्रममा सहयोग गर्नुहुने अग्रज बुद्धिजीवीहरू सर्की शेर्पा, आङ्पासङ शेर्पा, पल्दे शेर्पा, दाडोमा शेर्पा, फुर्नाम्गोल शेर्पा, डेण्डी शेर्पा, लमी शेर्पा लगायत सबैमा कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । अन्त्यमा यस शोधपत्रको समुचित मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पस नेपाली शिक्षण समिति, प्रदर्शनीमार्ग समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

शोधार्थी

नाम : शान्त लामा शेर्पा
क्याम्पस : प्राङ्भेट
रोल्लं. : ९६२०११०
त्रि.वि. दर्ता नं. : २९२४९२
मिति : २०६७ चैत्र ।

विषयसूची

परिच्छेद-१

अध्ययन परिचय:	(१-४)
१.१ विषय परिचय	१
१.२ समस्या कथन	१
१.३ शोधको उद्देश्य	२
१.४ पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.५ शोधकार्यको औचित्य	३
१.६ शोधकार्यको सीमाङ्कन	३
१.७ सामग्री सङ्कलन	३
१.८ शोधविधि	३
१.९ शोधकार्यको रूपरेखा	४

परिच्छेद-२

लोकसंस्कृतिको सैद्धान्तिक अध्ययन:	(५-८)
२.१ परिचय	५
२.२ परिभाषा	५
२.३ क्षेत्र/प्रकार	७
२.४ विशेषता	८

परिच्छेद-३

दोलखाको जुँगु र काब्रे क्षेत्रमा प्रचलित शेर्पा संस्कृति र संस्कार गीतको अध्ययन:	(९-३८)
३.१ विषय प्रवेश	९
३.२ शेर्पा जातिको मूलथर एवम् उपथरहरू	१०
३.३ संस्कृतिको वर्गीकरण र विश्लेषण	१०
१) जातीय चालचलन तथा जीवनशैली	१०

२) जन्म संस्कार (नवारान)	१२
३) विवाह संस्कार	१३
४) मृत्यु संस्कार	२६
५) धर्मकर्म	३३
६) चाडपर्व तथा उत्सवहरू	३४

परिच्छेद-४

अन्य ठउँमा बसोबास गर्ने शेर्पा संस्कृति र संस्कार गीतको तुलनात्मक अध्ययन :
(३९-४६)

४.१ विषय प्रवेश	३९
४.२ दोलखामा शेर्पाहरूको स्थिति	३९
४.३ श्यामा, जिरी र माली क्षेत्रका शेर्पाहरूको संस्कृति	४०
४.४ चड्खु, मार्बु, सिक्पासुर तथा खारे क्षेत्रका शेर्पाहरूको संस्कृति	४०
४.५ भ्याँकु क्षेत्रका शेर्पाहरूको संस्कृति	४१
४.६ बिगु, आलम्पु, चिलङ्खा, खोपाचागु, सुस्पा क्षेत्रका शेर्पाहरूको संस्कृति	४४

परिच्छेद-५

उपसंहार:	४७
सन्दर्भ ग्रन्थसूची:	४८
परिशिष्ट:	४९